

MATKI-hankkeen vesiensuojelun pilottikohteet

30.3.2023

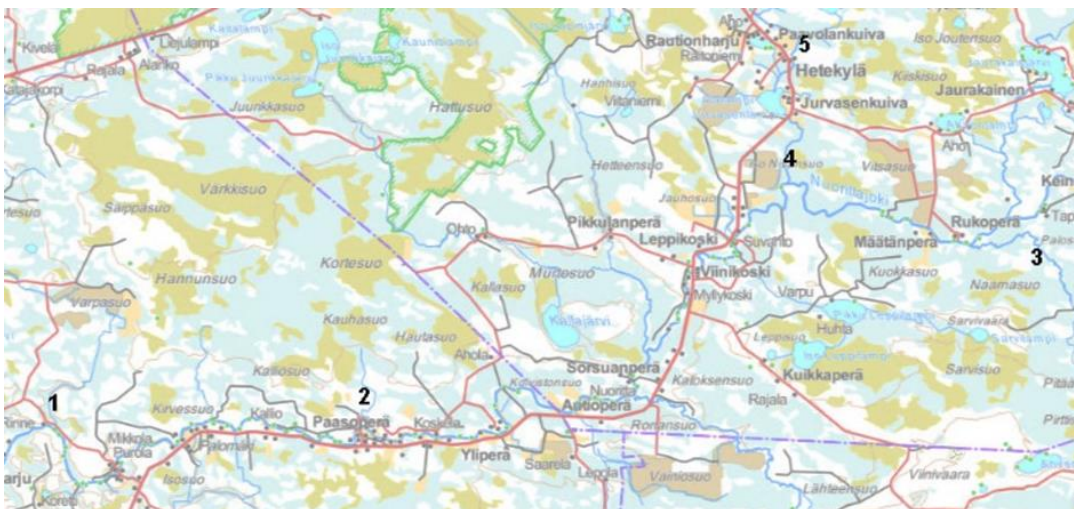
Metsäkeskus

Metsäkeskuksen toteuttamassa pilotissa on etsitty yhdessä Kiiminkijoen valuma-alueen metsänomistajien, asukkaiden, yhdistysten ja yritysten kanssa vesiensuojelun kannalta merkittäviä kohteita, joilla on vaikutusta Kiiminkijoen veden laatuun. Niistä on valittu tärkeimmät tarkemmin suunniteltavaksi ja mahdollisesti toteutettavaksi.

Vuoden 2022 aikana tehtiin alkukartoituksia Metsäkeskuksen keräämän metsä- ja luontotiedon sekä vesistöjen tilaa kuvaavien aineistojen pohjalta. Nuorittajoen valuma-alueelta tulevat ravinne- ja kiintoainepäästöt nousivat esille Kiiminkijoen vedenlaatu heikentävänä tekijänä. Lisäksi Nuorittajoki mainittiin usein alueen toimijoiden tuottamissa selvityksissä ja asiantuntijahaastatteluissa. Hankkeen aloitustilaisuuksiin valmisteltiin kartat Kiiminkijoen ja Nuorittajoen valuma-alueilta. Työpajoissa kerättiin karttojen avulla paikkaan sidottuja huomioita, historiatietoa ja toiveita osallistujilta. Karttatyöskentelyn tulokset osoittivat Nuorittajoen merkityksen Kiiminkijoen veden heikentyneeseen laatuun.

Nuorittajoen valuma-alueelta tehtiin kolmannen valuma-alueen laskelma metsätalouden aiheuttamasta vesistökuormituksesta. Tämän avulla saatiin alustava lista niistä kohteista, joissa luonnonhoitohankkeilla voidaan vähentää metsätalouden ojitusten ja metsänkäsittelyn aiheuttamia vesistöhaittoja.

Työpajoissa ja muiden yhteydenottojen kautta esiin nousseet potentiaaliset vesiensuojelukohteet koottiin ja yhdistettiin laskennan antamaan karttaan. Valituista Nuorittajoen valuma-alueen kohteista tehtiin tarkemmat kuvaukset yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Kuva 1. Työpakettiin 2 valitut pilottikohteet kartalla.

2. Syväoja

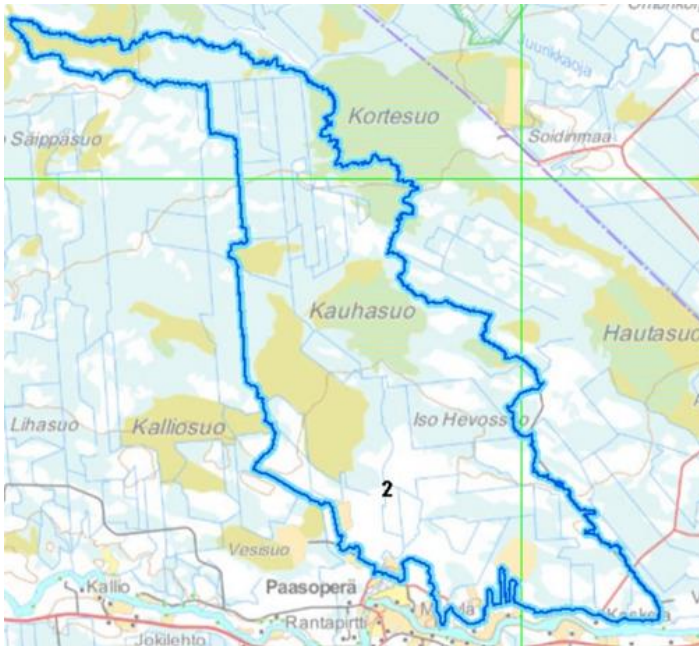
Kuvissa 2. ja 3. Syväojan vettä ja huuhtoutumisen jälkiä juhannusviikolla 2022.

Syväojan valuma-alueen pinta-ala on noin 1500 ha. Kesällä 2022 Nuorittajoen valuma-alueella tehtyjen maastokäyntien perusteella, silmämääräisesti arvioituna, Syväojan veden laatu on huono, ehkä heikoin Nuorittajokeen laskevista puroista.

Kesällä aliveden aikanakin Syväojassa virtaa maa-ainesten samentama kuravesi. Luonnontilainen uoma on aikoinaan metsäojitusten yhteydessä perattu. Turvekerroksen alta on paljastunut hienojakoinen maa-aines, jota huuhtoutuu virran mukana alapuoliseen Nuorittajokeen. Lisäkuormitusta tulee Varpa- ja Hoikkasuon turvetuotantoalueilta.

Valuma-alueelle suunniteltiin erilaisia rakenteita (mm. pohjapadot ja kosteikot) tavoitteena hidastaa veden virtaamaa ja saada kiintoaines laskeutumaan syvänteisiin kuormituksen vähentämiseksi. Tässä kohteessa tullaan hyödyntämään luonnontilaisia soita pintavaluntakenttinä. Syväojan hanke on etenemässä luonnonhoitohankkeiden hakuun toukokuussa 2023.

2. Kauhaoja

Kuva 4. Kauhaojan valuma-aluetta

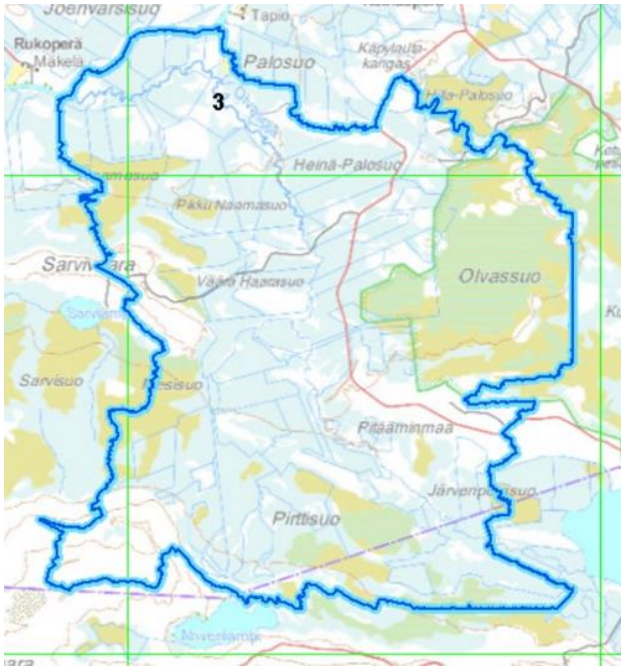
Kauhaojan valuma-alue on 1370 hehtaaria. Valuma-alueella on runsaasti metsäojitettua metsätalousmaata. Maaperä on alueelle tyypillisesti eroosioherkkää. Eroosiota ovat lisänneet päälaskusuuntaan kaivetut ojat. Kauhaoja laskee Lauttalampiin, jotka ovat täyttyneet hienojakoisesta maa-aineksesta yläpuolisten ojitusten seurauksena.

Kohteelle tehtiin alkukesällä 2022 maastokäynti ja todettiin että Kauhaojan vesi on kirkasta eikä siinä ole havaittavissa tällä hetkellä kiintoainekuormitusta. Kohteelle ei kannata tehdä vesiensuojelutoimia tässä vaiheessa. MATKI-hankkeen aikana selvitetään vielä esitetyt tulevat hakkuut, niiden aiheuttama mahdollinen kuormitus ja vesiensuojelutarpeet.

Kuva 5. Kauhaoja laskee Lauttalampiin.

3. Olvasoja

Kuva 6. Olvasojan valuma-alue.

Olvasojan valuma-alue on 3486 hehtaaria ja pääosin ojitettua metsätalousmaata. Valuma-alueella sijaitsee ennallistettu Olvassuo.

Kohteella on ongelmana sinilevän kulkeutuminen Iso Olvasjärvestä Olvasojaa pitkin Nuorittajokeen. Tarkempia suunnitelmia kohteella ei ole vielä tehty, mutta suunnittelua jatketaan ensi kesänä yhdessä alueen toimijoiden kanssa. Alueen kunnostaminen vaatii myös järvissä tehtävää vesistökunnostusta.

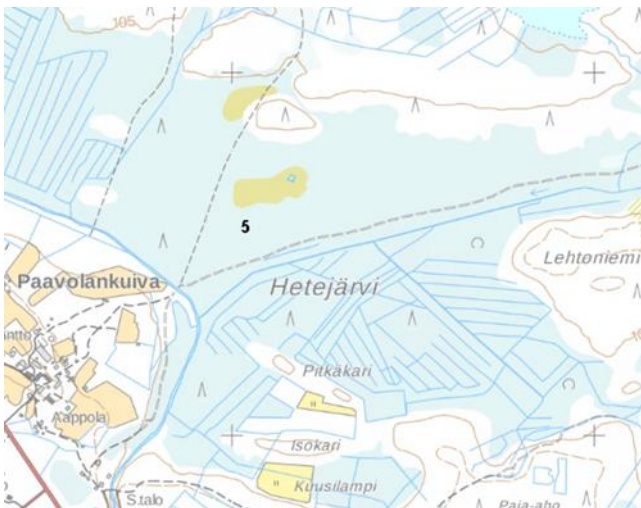
4. Alaoja

Alaojan valuma-alue on 11 000 hehtaaria. Alue on ojitettua metsätalousmaata ja turvesoita. Alaojan vedenlaatu on huono. Alueella on tekeillä kosteikkohanke (kaivettu talvella 2023), mutta lisätoimia tarvitaan, jotta vedenlaatu paranee.

Kuva 6. Alaoja virtaa yksityisen rakennuttaman kosteikon ja luonnontilaisen suon välissä.

5. Hetejärvi

Kuva 7. Hetejärvi on kuivattu

Hetejärven kosteikko sijaitsee Heteojan valuma-alueella, josta vedet virtaavat Alaojan kautta Nuorittajokeen. Valuma-alueella on turvetuotantoa ja metsäojitusta runsaasti. Hetejärvi on aikanaan kuivattu. Heteojan suurella (11000 ha) valuma-alueella on useita vesienhoitosuunnitelmia. Hankkeen suunnittelu jatkuu. Hetejärven maanomistajien suhtautuminen vesiensuojeluhankkeisiin, ennallistamiseen ja vesienohjailuun on ollut myönteistä.